

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
VEZETŐ-ÉS TOVÁBBKÉPZÉSI INTÉZET

ÁRVA ZSUZSANNA

Energiapolitika

Budapest, 2014

A tananyag az ÁROP-2.2.19-2013-2013-0001 Elektronikus képzési és távoktatási anyagok készítése című projekt keretében készült el.

Szerző:

© ÁRVA ZSUZSANNA

Kiadja:

© NKE, 2014

Felelős kiadó:

PATYI ANDRÁS

rektor

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 608 608

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai
Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Tartalom

I. Az energiapolitika szabályozásának szükségessége	4
Önellenőrző kérdések	6
II. A villamos-energia szabályozása	7
1. EU-s követelmények és a magyar villamos energia szabályozás	7
2. Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal.....	8
3. A villamosenergia-törvény szabályozási köre.....	9
4. A villamosenergia-fogyasztás egyes elemei	9
5. Villamosenergia-kereskedelem	10
6. A villamosenergia-felhasználók	11
7. Tulajdonkorlátozás az energiajogban	11
Önellenőrző kérdések	12
III. Földgáz-szektor	13
1. A földgáz-szektor szabályozásának nemzetközi környezete.....	13
2. A földgáz-szektor tevékenységei	13
3. Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal.....	13
4. Felhasználók jogai, fogyasztóvédelem, tulajdonvédelem	14
Önellenőrző kérdések	16
IV. Az atomenergia	17
1. Az atomenergia szabályozási rendszere	17
2. Az atomenergia szervezeti rendszere	17
3. Az atomerőműre vonatkozó külön szabályok	19
4. Az atomkár	19
Önellenőrző kérdések	20
Fogalomtár	21
Felhasznált irodalom	22

I. Az energiapolitika szabályozásának szükségessége

Az energiajog ágazata a felhasználói, fogyasztói oldalon mindenkit érintő kérdés, hiszen a legtöbb háztartásban megtalálható a villamos energia, illetve a földgázszolgáltatás, amely mellett napjainkban egyre inkább elterjednek a megújuló energiaforrások. Az **energiajog részletes szabályozása** elengedhetetlenül szükséges, éppen az ágazat átfogó jellege, nemzetgazdasági fontossága, a készletek szűkössége és a fogyasztói jogok szabályozása miatt. A szabályozás erőteljes nemzetközi függőséget mutat, amely kihat a magyar energiapolitikára is. A **nemzetközi függőség** legfőbb oka az **energiaforrások szűkös volta**, amely miatt az Európai Unió és más szervezetek kiemelt figyelmet fordítanak az ellátásbiztonságra, főként annak érdekében, hogy elkerüljék az 1973-1974-ben kialakult olajválsághoz hasonló helyzetek megismétlődését.

A fentiek miatt az **Európai Unió egyik legfontosabb célkitűzése** az energiapolitika terén a **külső függőség csökkentése**. Ezen cél érdekében az EU átfogó intézkedéseket vezetett be és több programot is megvalósított. Fontos cél az EU-n belül az **egységes belső energiapiac** létrehozása, illetve általános célkitűzésként integráció elmélyítése. Az egységes belső energiapiac kialakulását a vezetékes szolgáltatások liberalizációjával és az átláthatóság elvének előírásával lehet elősegíteni, amely közvetlen előnyt nyújt a fogyasztók számára is. A **fenntartható fejlődés**, mint célkitűzés a technológiafejlesztés és kutatási programok támogatásával mozdítható elő.

Az energiafüggőség kezelése az EU-n túli **nemzetközi összefogást** is igényelt. Így 1974-ben az OECD éppen az olajválság után és annak hatására létrehozta a **Nemzetközi Energia Ügynökséget (IEA)**, valamint létrejött a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (IAEA)¹ amely nemzetközi szinten koordinálja az energiaforrások felhasználását és intézkedéseket tesz az ellátás folyamatos biztosítása érdekében. Az IEA előírása alapján a tagországok számára kötelező 90 napi készletet felhalmozni, a válság esetén az energiafogyasztást korlátozni és a tagországoknak egymást segíteni.² Magyarország az IEA-hoz 1997-ben csatlakozott és az Országgyűlés törvénnyel³ hirdette ki a Nemzetközi Energia Programról szóló egyezményt 1999-ben.

1995-ben hazánk részese lett az 1991-ben aláírt **Európai Energia Charta** egyezménynek is, amelynek fő célja az európai, kiemelten a közép- és kelet-európai országok energiaellátásának javítása és potenciáljának a növelése. A Chartához kapcsolódó jegyzőkönyv megfogalmazza a fenntartható fejlődés előmozdítását, a hatékony energiafelhasználás elősegítését és az együttműködés ösztönzését.⁴

Az *Európai Unió*n belül az energia ágazatot érintő jogalkotás többszintű. Az energiajogi kérdések szabályozása, mint közösségi hatáskör megjelenik egyrészt a **Lisszaboni Szerződésben**, másrészt a **rendeletek** és az **irányelvek** szintjén is. Ez utóbbiak közül elsőként a villamosenergia-szektor közös szabályozására született rendelkezés 1996-ban, amelyet a földgáz-piacot illető jogalkotás követett 1998-ban. 2003-ban született meg ugyanezen területeket érintően a második energiacsomag, amely a fokozatos piacnyitást tűzte ki célul. A második irányelvcsomag implementálási határideje 2004. július 1-e volt. Az egyenlő versenyfeltételek hiánya és a szétválasztási szabályok elégtelen volta miatt azonban, egy 2007-ben készült bizottsági tanulmány azt tárta fel, hogy a piaci liberalizáció valójában nem tudott megvalósulni, amely miatt 2009-ben egy újabb irányelv-csomagot fogadtak el. Így született meg az Európai Parlament és a Tanács **2009/72/EK** irányelve (2009. július 13.) a **villamos energia** belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/54/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, valamint az Európai Parlament és a Tanács **2009/73/EK** irányelve (2009. július 13.) a **földgáz** belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/55/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről.

1 <http://www.iea.org/media/1ieahistory.pdf> [2013. 08. 31.]

2 <http://www.iea.org/aboutus/faqs/oil/> [2013. 08. 31.]

3 1999. évi XXXIX. tv.

4 http://europa.eu/legislation_summaries/energy/external_dimension_enlargement/l27028_hu.htm [2013. 08. 31.]

Az irányelv valamennyi piaci szereplő, közte a fogyasztók számára is, lehetővé tette a szabad választás elvét, de szigorította a szétválasztási szabályokat és az irányelv része volt az **Európai Energiaszabályozói Ügynökség** felállítása is. A rendelkezések átültetése folyamatosan, ám változó ütemben zajlott az egyes tagállamokban, az átültetési határidő 2011 márciusában, illetve egy rendelkezés vonatkozásában 2013 márciusában járt le. A mulasztó országokkal szemben az EU kötelezettségzegési eljárást indított.⁵

Hazánk az Európai Unió követelményeket a 2004-ben történt csatlakozás előtt a **jogharmonizációs** kötelezettségen alapulva fogadta el, majd 2004-től tagállamként építette be az irányelvi rendelkezéseket, míg a harmadik energia-csomag rendelkezései 2011-ben kerültek a törvényi szabályok közé. Ezen szabályokkal összhangban születettek meg és kerültek később módosításra a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény és a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény, valamint ezek végrehajtási szabályai.

---

5 http://www.european-council.europa.eu/media/171257/ec04.02.2011-factsheet-energy-pol_finaldg.en.pdf [2013. 08. 31.]

Önellenőrző kérdések:

1. Miért van szükség az energiaágazat jogi szabályozására?

Az energiajog részletes szabályozása főként az ágazat átfogó jellege, fontossága, a készletek szükségessége és a fogyasztói jogok szabályozása miatt szükséges.

2. Milyen főbb célkitűzéseket érvényesít az EU az energiapolitikával kapcsolatban?

Külső függőség csökkentése, egységes belső energiapiac, fenntartható fejlődés

3. Mit jelent az IEA rövidítés?

Nemzetközi Energia Ügynökség, amelyet 1974-ben az EU és az OECD az olajválság után és annak hatására hozott létre. Ez a szervezet nemzetközi szinten koordinálja az energiaforrások felhasználását és intézkedéseket tesz az ellátás folyamatos biztosítása érdekében.

4. Milyen céljai vannak az Európai Energia Chartának?

Az Európai Energia Charta fő célja, hogy az európai, kiemelten a közép- és kelet-európai országok energiaellátását javítsa és a potenciáljukat növelje.

5. Az EU-n belül milyen szinten történt meg az energiajog szabályozása

Az EU elsősorban a Lisszaboni Szerződés, a rendeletek és az irányelvek szabályozzák az energiajogot.

II. A villamos-energia szabályozása

1. EU-s követelmények és a magyar villamos energia szabályozás

A hazai villamos energia szabályozását a fentiek alapján alapvetően meghatározzák az Európai Unió irányelvei, valamint rendeletei. Az irányelvek a piac liberalizációja keretében **fokozatos piacnyitást** írtak elő, amelynek meghatározták a minimális mértékét. Ennél az egyes tagállamok a saját döntésük függvényében magasabb mértéket is előírhattak az irányelv implementálása során.⁶ A piaci liberalizáció mellett arra is volt lehetőség, hogy azzal párhuzamosan a közüzemi szolgáltatási kötelezettség is megmaradjon a fogyasztók ellátásának a biztosítása érdekében.

Az első irányelv az energiaágazat teljes területét átfogta a termelésétől kezdve a fogyasztók szintjéig. Az **új termelő kapacitások kialakítása** vonatkozásában két eljárást kínált fel. Az egyik az **engedélyezési eljárás** volt, amely szerint az engedély kiadásának a feltételeit nyilvános szabályoknak kell rögzítenie, és az engedély iránti kérelem elutasítása esetén jogorvoslati lehetőséget kell biztosítani. A **versenyeztetési eljárás** alapján rendszeres időközönként közzé kell tenni, hogy mennyi új kapacításra van szükség és melyek a szerződés megkötésének a feltételei. Az energiaellátás folyamatosságának a biztosítása érdekében valamennyi tagállamban szükséges egy **rendszerirányító** kinevezése, amely gondoskodik a rendszer egyenletes terheléséről és amelynek adatszolgáltatási feladatai is vannak.

A **tevékenységek szétválasztásának elve** szerint az adott ágazatban tevékenykedő vállalkozásoknak az átláthatóság elve érdekében a termelési, elosztási, átviteli és a nem közvetlenül az ágazatot szolgáló tevékenységeiket a számviteli nyilvántartásaikban külön szükséges kezelniük. Mindennek oka, hogy a vertikálisan integrált vállalkozások több szinten is megjelennek, így biztosítani szükséges, hogy az egyes vállalatoknak mind a jogi, illetve a számviteli értelemben vett átlátható működését. A **számviteli szétválasztás** elve – a nevéből is fakadóan – számviteli előírásokat tartalmaz. Az elv egyaránt vonatkozik a külső számviteli jellegű kötelezettségekre, mint az például az éves beszámolóban elkészítse, valamint a belső számviteli kötelezettségekre, mint a mérlegkészítés. A **jogi szétválasztás** pedig elsősorban működési elveket határoz meg, mint a személyi összeférhetlenség, szakmai érdekek összeütközésének kizárása, a hálózati infrastruktúra fölötti tulajdonjogi jogosítványok megoszlása, valamint egy megfeleléségi program biztosítása. A rendszerirányító esetében a számviteli szétválasztást is meg kell valósítani, és a vezető állású személyeknek más energiaipari vállalkozásoktól függetlenül kell működniük.⁷ A harmadik energia-csomag eredményeként egy szigorú ún. „tulajdonosi szétválasztást” valósul meg, amely alapján a villamosenergia- és a földgázhálózatok üzemeltetését el kell választani az energiaszolgáltatói és az energiatermelői tevékenységektől.⁸

A **rendszerhez való hozzáférés** két módon valósulhat meg, az egyik az ún. kizárólagos vásárló modell, amely szerint az adott tagállam területén egy meghatározott jogi személy az, aki kizárólagos jelleggel megvásárolja a minősített fogyasztók számára az energiát. A másik az ún. harmadik fél hozzáférése típusú modell, amely működhet tárgyalásos jelleggel - ez alapján a minősített fogyasztók tárgyalásokat folytathatnak a hálózatok üzemeltetőivel - vagy szabályozott rendszerben, ahol egy tarifát tesznek közzé, amelynek megfizetése ellenében lehet szállíthatják az energiát.

Magyarország a fent meghatározott elveket a jogi szabályozásban megvalósította. A piacnyitás fokozatosan történt meg, kezdetben csupán a piac 10%-a vonatkozásában valósították meg a liberalizációt. 2003-tól kezdve a 6,5 GWh feletti teljesítményű fogyasztóknak nyílt először lehetőségük arra, hogy szabad forrásból szerezzék be a szükséges villamos energia mennyiséget azzal a megkötéssel, hogy a felhasznált energia legalább felét hazai forrásokból kell beszerezni. 2008-ban kezdte meg a rendszerirányítói tevékenységét a független rendszerirányító, a Magyar Villamos Energia Rendszerirányító Zrt. (MAVIR Zrt.), amely vonatkozásában a számviteli és a jogi szétválasztás elve is megvalósult a harmadik energiacsomagnak megfelelő szempontok szerint (ITO). Új kapacitásokat az engedélyezési eljárás keretében lehet létesíteni, a rendszerhez való hozzáférés a harmadik fél hozzáférése elvén működhet szabályozott rendszerben.

6 Németország, az Egyesült Királyság vagy Finnország már a szabályozás kezdetén megvalósította a teljes piacnyitást.

7 http://www.mekh.hu/gcpdocs/200704/ex_ante_final.pdf [2013. 11. 12.]

8 <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20080616FCS31737+0+DOC+XML+V0//HU#title1> [2013. 11. 12.]

2. Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal

A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatalt (a továbbiakban: Hivatal) a 2013. évi XXII. törvény hozta létre, mint **önálló szabályozó szervet**. A Hivatal – amelynek jogelődje a Magyar Energia Hivatal volt) látja el a földgázellátással, a földgáz biztonsági készletezésével, a villamos energiával, a távhőszolgáltatással, a víziközmű-szolgáltatással, valamint a hulladékokkal kapcsolatos feladatokat. A Hivatal elnökét a miniszterelnök nevezi ki hét évre.

A Hivatal a hatáskörrel rendelkező nemzeti fejlesztési miniszter részére **javaslatot tehet jogszabály megalkotására** és módosítására, továbbá véleményezési joggal rendelkezik a feladat- és hatáskörét érintő döntések és jogszabályok előkészítése során. A Hivatal feladatai ellátása során együttműködik több más szervezettel és Energetikai Állandó Választottbíróságot is működtet.

A Hivatal **tevékenységének célja**, hogy az engedélykötelesnek minősített tevékenységet folytató vállalkozások és a vezetékes energiaellátási piac megfelelő működését biztosítsa, előmozdítsa a hatékony és fenntartható villamosenergia-piaci versenyt, növelje az ellátás biztonságát és tájékoztassa a nyilvánosságot. A Hivatal fogyasztóvédelmi szerepkörben is eljár, védi a felhasználók és az engedélyesek érdekeit, valamint megakadályoz olyan tisztességtelen piaci magatartásokat, mint a technológiai monopóliumhelyzettel való visszaélés vagy a versenykorlátozás.

A Hivatal **tanúsítási eljárást** folytat le, amelynek során ellenőrzi, hogy az átviteli rendszerirányító folyamatosan megfelel-e a szétválasztási szabályoknak. Ennek érdekében a Hivatal helyszíni ellenőrzést tarthat, de erre más esetben is lehetőség van.

Szintén a Hivatal hatáskörébe tartozik az **árképzés kialakítása**. A villamosenergia-rendszer használatáért fizetendő díjakat, valamint a csatlakozási díjakat és mindezek alkalmazásának a szabályait a Hivatal elnöke rendeletben állapítja meg. A villamosenergia-kereskedő által a felhasználónak értékesített villamos energia eladási árát a felek megállapodása, vagy a villamosenergia-kereskedő üzletszabályzata tartalmazza, az egyetemes szolgáltatás keretében értékesített villamos energia árát pedig a miniszter rendeletben állapítja meg.

A villamosenergia-ipari tevékenységek engedélyezése

Az alábbi tevékenységeket a Hivatal által kiadott engedélyek alapján lehet gyakorolni

- kiserőmű létesítése
- az 50 MW és az ezt meghaladó névleges teljesítőképességű erőmű létesítése,
- az átviteli rendszerirányítás,
- a villamos energia elosztása,
- a villamosenergia-kereskedelem,
- az egyetemes szolgáltatás,
- a szervezett villamosenergia-piac működtetése,
- magánvezeték létesítése, bővítése és megszüntetése,
- a közvetlen vezeték létesítése és megszüntetése,
- közvilágítási berendezések üzemeltetése.

A Hivatal az engedélyt köteles kiadni, ha a kérelem a jogszabályokban⁹ meghatározott követelményeknek megfelel. Az engedélyköteles tevékenység engedély nélküli végzése esetén a Hivatal a tevékenység végzőjét végső soron akár azonnali hatállyal eltilthatja annak folytatásától, vagy a jogkövetkezményekre való utalás mellett írásban felszólítja a kötelezettségei betartására, illetve a kormányrendeletben meghatározott mértékű bírságot szabhat ki. A szankciók alkalmazása során érvényesül a fokozatosság elve.

⁹ Az engedélyezés részletes szabályait a Kormány rendeletben állapítja meg. Lásd még a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 273/2007. (X. 19.) Korm. r.

3. A villamosenergia-törvény szabályozási köre

A törvény **komplex módon** szabályozza a területet, így kiterjed a villamos energia termelésére, átvitelére, elosztására, kereskedelmére, fogyasztására, a villamosenergia-rendszer irányítására, továbbá a villamosenergia-ipari építésügyi hatósági eljárás keretszabályaira. Nem terjed ki azonban a hőenergiával kapcsolt villamosenergia-termelésre, valamint az atomenergiára.

A törvényben külön szabályok vonatkoznak a **megújuló energiaforrásokra** és a **hulladékból nyert energiával termelt villamos energia** termelésének az elősegítésére. A jogalkotó ugyanis a környezet és a természet védelme, a felhasználók ellátása, az elsődleges energiaforrások felhasználásának megtakarítása, valamint a hasznosítható energiaforrások bővítése érdekében célul tűzte a megújuló energiaforrás, valamint a hulladék, mint energiaforrás felhasználásának elősegítését. A megújuló energiaforrás, továbbá a hulladék, mint energiaforrás felhasználásának elősegítése érdekében a jogalkotó **differenciált, kötelező átvételi rendszert** hoz létre. Az átvételi kötelezettség alá eső villamos energia termelői kötelesek az átvételi rendszerirányító üzletszabályzata szerinti **mérlegköri szerződést** megkötöni, és az átvételi rendszerirányító által az átvételi kötelezettség alá eső villamos energia elszámolására létrehozott mérlegkörhöz csatlakozni. Ezt a mérlegkört az átvételi rendszerirányító egyenlíti ki.

4. A villamosenergia-fogyasztás egyes elemei

Az átvételi rendszerirányítás

Az **átvitel és a rendszerirányítás végzése együttesen** történik. Az átvételi rendszerirányító feladata, hogy **biztosítsa a villamosenergia-rendszer zavartalan és biztonságos működtetését, és egyensúlyát**, üzemeltesse és karbantartsa az átvételi hálózatot, illetve továbbítsa a villamos energiát megfelelő minőségben. Az átvételi rendszerirányító legalább félévente köteles a Hivatal és a miniszter részére állapotjelentést küldeni.

A **rendszerhasználók kötelesek az átvételi rendszerirányítótól igénybe venni** és a rendszerhasználati díj megfizetésével megtéríteni a villamos energia vásárlásához kapcsolódó, a villamosenergia-ellátási szabályzatokban meghatározott rendszerszintű **szolgáltatásokat**. Az átvételi rendszerirányító nem tagadhatja meg erőmű átvételi hálózathoz való csatlakozását a hálózati kapacitások esetleges jövőbeni korlátaira hivatkozva, vagy az új csatlakozási pont miatt szükséges járulékos költségek miatt.

A villamos energia elosztása

Az **elosztó feladata a működési engedélyében meghatározott hálózat zavartalan és biztonságos működtetése**, a piaci szereplők versenysemleges kiszolgálása, a villamos energia továbbítása a felhasználókhoz, az adott terület elosztóhálózatának üzemeltetése, karbantartása, valamint szükség esetén annak fejlesztése.

Hálózatokhoz hozzáférés

A hálózati engedélyesek az átvételi és elosztó hálózatot **rendszerhasználati díjak ellenében, szerződéskötési kötelezettség terhe mellett** bocsátják rendelkezésre a rendszerhasználók részére villamosenergia-továbbítás céljából. Az átvételi és elosztó hálózathoz való hozzáférés feltételeinek biztosítaniuk kell az egyenlő bánásmódot, a hozzáférés feltételei nem adhatnak alapot visszaélésre, nem tartalmazhatnak indokolatlan korlátozásokat, valamint nem veszélyeztethetik az ellátás biztonságát és a szolgáltatás előírt minőségét. A hálózati engedélyesek a hálózatok üzemeltetése, és a hálózatokhoz való hozzáférés biztosítása során előnyben részesítik a széndioxidkibocsátás-mentes technológiával, továbbá a megújuló energiaforrásokból, a hulladékból villamos energiát termelőket.

5. Villamosenergia-kereskedelem

A villamosenergia-kereskedő a **végrehajtási kormányrendeletben** meghatározott feltételek szerint jogosult kereskedelemre. A villamosenergia-kereskedő a felhasználók bejelentéseinek intézésére, panaszainak kivizsgálására és orvoslására, valamint a felhasználók tájékoztatása céljából köteles biztosítani a **felhasználói személyes ügyintézési lehetőséget**. Továbbá az egyetemes szolgáltatásra jogosult felhasználókat ellátó villamosenergia-kereskedő ügyfélszolgálatot is működtet, amely az ágazat jellegzetességeiből fakadóan háromszintű.

A villamosenergia-kereskedő a lakossági fogyasztók villamosenergia-ellátásból történő **kikapcsolását** fizetési késedelem esetén kizárólag akkor jogosult kezdeményezni, ha a lakossági fogyasztó fizetési kötelezettségével 60 napot meghaladó késedelembe esett, a fogyasztó nem kapott fizetési haladékokat vagy részletfizetési lehetőséget, és a villamosenergia-kereskedő a tartozásról és a kikapcsolás lehetőségéről a lakossági fogyasztót legalább kétszer írásban értesítette. Az első értesítésben a lakossági fogyasztó figyelmét fel kell hívni a szociálisan rászoruló fogyasztókat megillető kedvezményekre, valamint az előrefizetés mérő felszerelésének a lehetőségére. A kikapcsolására nem kerülhet sor munkaszüneti napon, ünnepnapon, munkaszüneti napot vagy ünnepnapot közvetlenül megelőző munkanapon, külön jogszabályban meghatározott pihenőnapon.

Amennyiben a villamosenergia-ellátásból kikapcsolt lakossági fogyasztó rendezi valamennyi lejárt tartozását, és a villamosenergia-elosztó és egyetemes szolgáltató által külön díj ellenében végezhető, valamint ingyenesen biztosítandó szolgáltatásokról szóló jogszabályban meghatározott külön díjat is megfizeti, a villamosenergia-kereskedő annak tudomására jutását követően 24 órán belül köteles kezdeményezni a lakossági fogyasztónak az ellátásba történő **ismételt bekapcsolását**.

Ha **az egyetemes szolgáltatásra jogosult nem lakossági felhasználó** fizetési kötelezettségének teljesítésével 30 napot meghaladó **késedelembe esik**, a villamosenergia-kereskedő kezdeményezheti az elosztónál a felhasználási hely kikapcsolását. Az egyetemes szolgáltatásra jogosult nem lakossági felhasználóval a kikapcsolásra és az azzal járó szolgáltatásszüneteltetésre vonatkozó értesítést térítvevényes levélben vagy az egyetemes szolgáltatásra jogosult nem lakossági felhasználó általi átvétel igazolására alkalmas más módon kell közölni.

Ha a felhasználó **villamosenergia-kereskedőt kíván váltani**, annak lebonyolítását az érintett engedélyesek térítésmentesen végzik, és azzal összefüggésben az érintett villamosenergia-kereskedő és hálózati engedélyes a felhasználónak díjat nem számíthat fel. A kereskedőváltás lebonyolítása céljából a felhasználó megbízása alapján az a villamosenergia-kereskedő is eljárhat, akivel a felhasználó villamosenergia-vásárlási szerződést köt.

Az egyetemes szolgáltatót szerződéskötési kötelezettség terheli, az erre jogosult felhasználó tekintetében a felhasználó bejelentett szándéka esetén.

Kormányrendeletben meghatározott állami vagy önkormányzati feladatot ellátó közintézményi felhasználó kezdeményezheti a villamosenergia-kereskedőnél és az elosztónál a villamosenergia-ellátásból fizetési késedelem miatt történő kikapcsolás alóli mentesség (**moratórium**) biztosítását. A moratórium legfeljebb az adott év október 15. és az azt követő év április 15. közötti időszakra terjed ki.

A védendő fogyasztók a védelemre jogosító, külön jogszabályban meghatározott tulajdonságuk alapján szociálisan rászoruló vagy fogyatékkal élő fogyasztóként részesülhetnek kedvezményben. A **szociálisan rászoruló, illetve** valamely egyéb tulajdonságuk alapján védendő **fogyasztót** különösen a részletfizetéshez, fizetési haladékhöz, előre fizető mérőhöz való jog illeti meg.

6. A villamosenergia-felhasználók

Minden felhasználó **jogosult az átviteli és az elosztó hálózathoz** csatlakozási és hálózathasználati szerződés alapján **hozzáférni**. A felhasználó a villamosenergia-értékesítési szerződés alapján a villamosenergia-kereskedőtől, a termelőtől, a szervezett villamosenergia-piacon, villamos energia határon keresztül történő beszállítása útján vásárolhat villamos energiát.

Az elszámolásra, számlázásra, díjfizetésre vagy mérésre, valamint a villamosenergia-ellátásból történő, fizetési késedelem miatt végrehajtott felfüggesztésre vagy kikapcsolásra, illetve a tartozás rendezését követően a felhasználó ellátásba történő ismételt bekapcsolására vonatkozó rendelkezések, valamint az engedélyesek üzletszabályzatában foglalt lakossági fogyasztókkal szembeni megsértése esetén a **fogyasztóvédelmi hatóság** jár el, míg más esetekben a Magyar Energia és Közmű-szabályozási Hivatal.

A hálózathasználatra vonatkozóan a hálózati engedélyest engedélye hatályával egyező tartamú szerződés megkötésére irányuló **szerződéskötési kötelezettség** terheli. A hálózati engedélyes a hálózathasználati szerződéseket csak a polgári jog szerinti szerződésszegés esetén, a védendő fogyasztók külön jogszabályban meghatározott szerződésszegése esetén és akkor mondhatja fel, ha a vele szerződéses viszonyban álló felhasználó a villamosenergia-vételezését a felhasználási helyen megszüntette. A hálózati engedélyes a hálózathasználati szerződés lényeges tartalmi elemeinek meghatározása során nem alkalmazhat megkülönböztető szerződéses feltételeket aszerint, hogy a felhasználó melyik villamosenergia-kereskedőtől vásárolja a villamos energiát.

7. Tulajdonkorlátozás az energiajogban

Az energiajog és azzal kapcsolatos építésügyi hatósági engedélyezési eljárások sok esetben idegen ingatlanon végzett beruházásokkal járnak együtt, amelyek szükségszerűen **tulajdonkorlátozáshoz** vezetnek. A villamosmű, illetve a vezeték **sajátos építményfajtának** minősül, amelynek az építéséhez, üzemeltetéséhez, használatbavételéhez, fennmaradásához és megszüntetéséhez az építésügyi hatóság engedélye szükséges, míg idegen ingatlanon előmunkálati jog, vezetékjog vagy használati jog kérhető.

Az **előmunkálati jog** alapján az ingatlan tulajdonosa köteles tűrni, hogy ingatlanán a szükséges jeleket elhelyezzék, a méréseket és a talajvizsgálatot elvégezzék. A munkálatok megkezdése előtt az ingatlan tulajdonosát értesíteni kell. A **vezetékjog** alapján a közcélú hálózat nyomvonal alakítható ki, tartószerkezet, illetve kapcsolóberendezés, valamint a biztonsági övezetet sértő növényzetet eltávolítható. A nyomvonalnak lehetőleg közterületen kell haladnia és a lehető legkisebb mértékben érinthet termőföldet vagy egyéb nem köztulajdonban lévő ingatlant.

Használati jog a fenti tevékenységek elvégzésének biztosítására alapítható az idegen ingatlan tulajdonosával kötött megállapodás alapján. A hálózati engedélyes idegen ingatlanon közcélú hálózathoz tartozó, nem tartószerkezeten elhelyezett, külön jogszabályban meghatározott átalakító- és kapcsolóberendezés építésére a használati jog birtokában kérheti a Hatóságtól az építési engedély megadását.

A villamosmű, a termelői vezeték, a magánvezeték, a közvetlen vezeték és a csatlakozó berendezés, valamint az azt körülvevő környezet kölcsönös védelme érdekében **biztonsági övezet** kell kijelölni.

A villamos-energiát érintő **építésügyi hatósági engedélyezési eljárások fajtái**¹⁰ a következők:

- a) építési engedélyezési eljárás,
- b) üzemeltetési engedélyezési eljárás,
- c) használatbavételi engedélyezési eljárás,
- d) fennmaradási engedélyezési eljárás,
- e) megszüntetési eljárás.

¹⁰ Lásd még a villamosenergia-ipari építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokról szóló 382/2007. (XII. 23.) Korm. r.

Önellenőrző kérdések:

1. A villamos-energia vonatkozásában az EU irányelvei szerint milyen megoldások szerint lehet új termelő kapacitásokat kialakítani?

Az irányelv az új termelő kapacitások kialakítása vonatkozásában két eljárást kínált fel. Az egyik az engedélyezési eljárás volt, amely szerint az engedély kiadásának a feltételeit nyilvános szabályoknak kell rögzítenie, és az engedély iránti kérelem elutasítása esetén jogorvoslati lehetőséget kell biztosítani. A másik a versenyeztetési eljárás, amely alapján rendszeres időközönként közzé kell tenni, hogy mennyi új kapacításra van szükség és melyek a szerződés megkötésének a feltételei. Az energiaellátás folyamatosságának a biztosítása érdekében valamennyi tagállamban szükséges egy rendszerirányító kinevezése, amely gondoskodik a rendszer egyenletes terheléséről és amelynek adatszolgáltatási feladatai is vannak.

2. Mi a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal jogállása és melyek a főbb feladatai?

A Hivatal látja el a földgázellátással, a földgáz biztonsági készletezésével, a villamos energiával, a távhőszolgáltatással, a víziközmű-szolgáltatással, valamint a hulladékokkal kapcsolatos feladatokat. A Hivatal a hatáskörrel rendelkező miniszter részére javaslatot tehet jogszabály megalkotására és módosítására, véleményezési joggal rendelkezik a feladat- és hatáskörét érintő döntések és jogszabályok előkészítése során, tanúsítási eljárást folytat le, közreműködik az árképzés kialakításában és engedélyezi a villamosenergia-ipari tevékenységeket, valamint az engedélyköteles tevékenység engedély nélküli végzése esetén jogkövetkezményt alkalmaz.

3. Ismertesse a kikapcsolás szabályait!

A villamosenergia-szolgáltatásból kizárólag akkor lehet kikapcsolást kezdeményezni fizetési késedelem esetén, ha a lakossági fogyasztó fizetési kötelezettségével 60 napot meghaladó késedelembe esett, a fogyasztó nem kapott fizetési haladékot vagy részletfizetési lehetőséget, és a villamosenergia-kereskedő a tartozásról és a kikapcsolás lehetőségéről a lakossági fogyasztót legalább kétszer írásban értesítette. A kikapcsolására nem kerülhet sor munkaszüneti napon, ünnepnapon, munkaszüneti napot vagy ünnepnapot közvetlenül megelőző munkanapon, külön jogszabályban meghatározott pihenőnapon.

4. Melyek a villamos energiát érintő építésügyi hatósági engedélyezési eljárások?

Az építési engedélyezési eljárás, az üzemeltetési engedélyezési eljárás, a használatbavételi engedélyezési eljárás, a fennmaradási engedélyezési eljárás, a megszüntetési eljárás.

5. Idegen ingatlanra nézve milyen jogok bejegyzése kérhető a villamos-energiával kapcsolatban?

Előmunkálati jog, vezetékjog vagy használati jog

III. Földgáz-szektor

1. A földgáz-szektor szabályozásának nemzetközi környezete

A földgáz-szektorral kapcsolatos politikát szintén az Európai Unió irányelvei és rendeletei határozzák meg, amelyeknek egyik központi eleme a földgázpiac liberalizálása. Az irányelvek fő célkitűzései közé tartozik a fokozatos piacnyitás, az ellátás biztonságának elve, amelynek érdekében akár közszolgáltatási kötelezettség is előírható. A hálózatokhoz való szabad hozzáférés biztosítása szintén a már ismertetett tárgyalásos modell, illetve a szabályozott modell alapján történik ahol alapelv a diszkriminációmentesség garانتálása. A harmadik energiacsomag a **szétválasztási szabályok alaposabb szabályozását végzi el**, erősíti a **fogyasztói jogok** érvényesülését és előírásokat tartalmaz a külső függőség további csökkentése érdekében.¹¹

2. A földgáz-szektor tevékenységei

A törvény szabályozza – többek között – az ellátási lánc szempontjából kiemelt alábbi földgázipari tevékenységeket. Ezek a következők:

- földgázszállítási tevékenység,
- a földgázelosztási tevékenység,
- a földgáztárolás, valamint
- a földgáz-kereskedelem.

Földgáz-kereskedelmet, működési engedélye alapján földgázkereskedő végezhet. Ha a felhasználó földgázkereskedőt kíván váltani, annak lebonyolítását az engedélyesek térítésmentesen végzik, és azzal összefüggésben a földgázkereskedő és a rendszerüzemeltető a felhasználónak díjat nem számíthat fel.

Egyetemes szolgáltatást – amely a jogosult felhasználók földgázellátására vonatkozó, e törvényben és külön jogszabályban meghatározott szolgáltatások értékesítése - működési engedélyben meghatározott szolgáltatási területen az egyetemes szolgáltatási engedélyes végezhet. Az egyetemes szolgáltatási szerződés létrejöttének és megszűnésének módját, a szerződésszegés és a szerződés nélküli vételezés eseteit és jogkövetkezményeit a Kormány rendeletben, és ezzel összhangban az engedélyes az üzletszabályzatában határozza meg.

Ha az egyetemes szolgáltatókat vagy egyetemes szolgáltatásra jogosult felhasználókat ellátó földgázkereskedő földgáz-beszerezése ellehetetlenül, vagy a Hivatal a működési engedélyét visszavonta és a földgázzal történő ellátás veszélybe kerül, a felhasználók földgázellátását a Hivatal által kijelölt végső menedékes földgázkereskedő biztosítja.

3. Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal

A földgáz-szektor terén szintén a Hivatal látja el a legfontosabb hatósági feladatokat, így eljár az engedélyezési eljárásokban. Az e törvény szerinti **engedélyköteles tevékenységek** a következők:

- korlátozott földgáz-kereskedelem,
- a szállítási rendszerüzemeltetés,
- a földgázelosztás,
- a földgáztárolás,

¹¹ http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hu/FTU_4.13.2.pdf [2013. 09. 02.]

- a földgáz-kereskedelem,
- az egyetemes szolgáltatás,
- a szervezett földgázpiac-működtetés,
- a vezetékes PB-gáz szolgáltatás,
- az egyablakos kapacitásértékesítés.

Ezen tevékenységek határozatlan időre szóló engedély alapján végezhetők. Az engedély kérelmezőjének rendelkeznie kell a külön jogszabályban meghatározott pénzügyi és gazdasági feltételekkel. A Hivatal a működési engedély kiadását jogszabályban meghatározott esetben tagadhatja meg. Aki a földgázipari tevékenységet **jogellenesen gyakorolja**, azzal szemben a Hivatal az alábbi **jogkövetkezményeket** alkalmazhatja:

- felhívja az engedélyes figyelmét a kötelezettségei teljesítésére és határidő kitűzésével kötelezi a jogsértés megszüntetésére,
- bírságot szabhat ki,
- a határidő eredménytelen eltelte után az engedélyes tevékenységét felfüggesztheti,
- azonnali hatállyal eltilthatja a tevékenység folytatásától,
- a működési engedélyt felfüggesztheti vagy visszavonhatja.

Piacelemzés

Hivatal egyik feladata, hogy piacelemzést végezzen a földgáz-nagykereskedelem, földgáz-kiskereskedelem piacán. Ha a piacelemzés alapján a verseny nem kellően hatékony, a Hivatal jelentős piaci erővel rendelkező engedélyesként azonosíthatja azt az engedélyest, aki piaci erőfölényben van. A Hivatal a piacelemzést az érintett piacokon szükség szerint, de legalább az előző piacelemzési eljárás befejezését követő 3 éven belül ismételtelen elvégzi. A jelentős piaci erővel rendelkező engedélyes számára a Hivatal átlátható értékesítési, illetve ellátás kötelezettséget írhat elő. A Hivatal ezen túl számos más feladatot is ellát.

4. Felhasználók jogai, fogyasztóvédelem, tulajdonvédelem

Minden felhasználó **jogosult** az előírt minőségben, a pénzügyi és műszaki feltételek szerint csatlakozási szerződés alapján szállító- és elosztóvezetékhez csatlakozni, **ha a felhasználó vállalja** a csatlakozásra és a rendszerhasználatra külön jogszabályban **előírt műszaki-gazdasági feltételeket**.

A földgázkereskedő a felhasználók bejelentéseinek intézésére, panaszainak kivizsgálására, orvoslására és tájékoztatására köteles biztosítani a felhasználói kapcsolattartás szervezetét és működtetését személyes ügyintézési lehetőséggel, valamint az írásban, telefonon és elektronikus úton történő ügyintézés lehetőségét. Az egyetemes szolgáltatásra jogosult felhasználókat ellátó földgázkereskedő ügyfélszolgálatot működtet állandó ügyfélszolgálati irodában vagy ügyfélszolgálati fiókirodában. **Az ügyfélszolgálatra, a lakossági fogyasztókkal szembeni jogsértésekre hasonló szabályok vonatkoznak, mint a villamos energia kapcsán.**

Szabályzatok

A szállítási rendszerirányító kidolgozza az együttműködő földgázrendszer működésére vonatkozó szabályokat, eljárásokat és módszereket, továbbá a kereskedelmi, elszámolási-mérési szabályokat tartalmazó Üzemi és Kereskedelmi Szabályzatot.

A földgázelosztási szabályzat az együttműködő földgázrendszerhez való csatlakozás, a rendszerhasználat és a hozzáférés, valamint a földgázelosztó és a rendszerhasználó, illetve a felhasználó közötti jogviszony lényeges szabályait tartalmazza. A földgázelosztási szabályzatot a végrehajtási kormányrendelet tartalmazza.

Az egyetemes szolgáltatási szabályzat az egyetemes szolgáltatásra jogosult felhasználók, valamint az egyetemes szolgáltató közötti jogviszony részletes szabályait illetve az egyetemes szolgáltatási szerződés főbb tartalmi elemeit és kötelezően alkalmazandó rendelkezéseit tartalmazza. Az egyetemes szolgáltatási szabályzatot végrehajtási kormányrendelet tartalmazza.

Az engedélyes köteles üzletszabályzatot készíteni, amely tartalmazza az általa nyújtott szolgáltatás általános biztonságát, minőségét, műszaki, kereskedelmi, elszámolási és fizetési előírásait, valamint az ellátás színvonalának és a

felhasználói igény kielégítésének feltételeit. Az üzletszabályzatot az ügyfélszolgálaton, illetve a honlapon hozzáférhetővé kell tenni.

Az **idegen ingatlan tulajdon- és használati jogának korlátozására**, valamint az ezért járó kártalanításra, továbbá a szállító-, elosztó- és vezetékek, illetve tárolók biztonsági övezetére szintén a villamos energia törvény rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Önellenőrző kérdések:

1. Milyen szabályokat vezetett be a harmadik energiacsomag a földgáz-szektor vonatkozásában?

A harmadik energiacsomag a szétválasztási szabályok részletesebb szabályozását végzi el, amelynek eredményeként egy szigorú tulajdonosi szétválasztás valósult meg.

2. Milyen szabályokat implementált a szétválasztásokkal kapcsolatban a magyar jog?

A magyar földgázellátásról szóló törvény ennek alapján valamennyi szétválasztási modellt felkínálja.

3. Földgázszolgáltatás milyen tárgykörben ad ki engedélyeket a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal?

A korlátozott földgáz-kereskedelem, a szállítási rendszerüzemeltetés, a földgázelosztás, a földgáztárolás, a földgáz-kereskedelem, az egyetemes szolgáltatás, a szervezett földgázpiac-működtetés, a vezetékes PB-gáz szolgáltatás, az egyablakos kapacitásértékesítés.

4. Melyek a főbb földgázipari tevékenységek az ellátási lánc szempontjából?

földgázszállítási tevékenység, a földgázelosztási tevékenység, a földgáztárolás, valamint a kereskedelem.

5. Milyen szabályok vonatkoznak az ügyfélszolgálatokra a földgáz-energiával kapcsolatban?

A földgázkereskedő a felhasználók bejelentéseinek intézésére, panaszainak kivizsgálására, orvoslására és tájékoztatására köteles biztosítani a felhasználói kapcsolattartás szervezetét és működtetését személyes ügyintézési lehetőséggel, valamint az írásban, telefonon és elektronikus úton történő ügyintézés lehetőségét. Az egyetemes szolgáltatásra jogosult felhasználókat ellátó földgázkereskedő ügyfélszolgálatot működtet állandó ügyfélszolgálati irodában vagy ügyfélszolgálati fiókirodában.

IV. Az atomenergia

1. Az atomenergia szabályozási rendszere

Az **atomenergia békés célú felhasználása** szintén az energiatermelést szolgálja, amelyet az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény szabályoz. A jogszabályi környezet kereteit szintén a nemzetközi egyezmények határozzák meg. Bár a korábbi álláspontok szerint az atomenergia úgymond nemkívánatos energiaforrás volt, az energiaválságok és környezetvédelmi követelmények felértékelődése – mint például a széndioxid kibocsátás - miatt az atomenergia békés célú felhasználása elfogadottá, sőt kívánatosá vált. A törvény is hangsúlyozza, hogy Magyarország az atomenergia békés célú, biztonságos alkalmazását nemzetközi szerződések keretében vállalt együttműködéssel is elősegíti.

Atomenergiát csak **oly módon szabad alkalmazni**, hogy az ne károsítsa a társadalmilag elfogadható kockázati szinten felül az emberi életet, a jelenlegi és a jövő nemzedékek egészségét, életfeltételeit, a környezetet és az anyagi javakat. Az atomenergia alkalmazása során a biztonságoknak minden más szemponttal szemben elsőbbsége van. Az atomenergia alkalmazásának nukleáris biztonsági követelményeit - a tudomány eredményeinek és a nemzetközi tapasztalatoknak a figyelembevételével - rendszeresen felül kell vizsgálni, és korszerűsíteni kell.

Az atomenergia **biztonságos alkalmazásáért, a biztonsági követelmények betartásáért az atomenergia alkalmazója felelős.**

2. Az atomenergia szervezeti rendszere

a. Országgyűlés

Az Országgyűlés mint törvényalkotó szerv legfőbb feladata az atomenergiával kapcsolatos **törvényalkotás**. Az Országgyűlés a Kormány előterjesztésére nemzeti politikát fogad el a kiegészítő üzemanyag és a radioaktív hulladékok kezelésére vonatkozóan (**nemzeti politika**). Az Országgyűlés a Kormány előterjesztésére évente felülvizsgálja a hatályos nemzeti politikát. A nemzeti politika és annak felülvizsgálatának előkészítéséről az atomenergia-felügyeleti szerv felügyeletét ellátó, a miniszterelnök által kijelölt miniszter (kijelölt miniszter) gondoskodik.

Az **Országgyűlés előzetes, elvi hozzájárulása** szükséges az új nukleáris létesítmény és radioaktív hulladék-tároló létesítését, valamint meglévő atomerőmű további atomreaktorot tartalmazó egységgel való bővítését előkészítő tevékenység megkezdéséhez.

b. Kormány

A Kormány a nemzeti politika céljainak végrehajtását bemutató **nemzeti programot** fogad el a kiegészítő üzemanyag és a radioaktív hulladék kezelésének a keletkezéstől a végleges elhelyezésig tartó valamennyi szakaszára és a nukleáris létesítmény leszerelésére kiterjedően. A Kormány évente felülvizsgálja a hatályos nemzeti programot. A nemzeti program és annak felülvizsgálata előkészítéséről a kijelölt miniszter gondoskodik.

Szintén a Kormány feladata az **atomenergia biztonságos alkalmazásának irányítása és felügyelete**. A törvényben foglalt kormányzati feladatok végrehajtásáról a Kormány az Országos Atomenergia Hivatal, valamint a miniszterek útján gondoskodik.

Meglévő nukleáris létesítmény tulajdonjogának megszerzéséhez és a használat bármilyen jogcímen való átengedéséhez a **Kormány előzetes, elvi hozzájárulása** szükséges.

c. *Ágazati miniszterek*

Az atomenergia igazgatása több ágazati miniszter összehangolt tevékenységét jelenti. A **kijelölt miniszter** rendelkezik a Központi Nukleáris Pénzügyi Alappal, tájékoztatja az atomenergia-felügyeleti szervet a tevékenységét érintő kormánydöntésekről, az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben rendeletben állapítja meg az atomenergia-felügyeleti szerv részére fizetendő igazgatási-szolgáltatási díjak mértékét.

Az atomenergia biztonságos alkalmazásával összefüggő kormányzati, hatósági és nukleárisbaleset-elhárítási intézkedések tudományos megalapozásának biztosítása érdekében az atomenergia-felügyeleti szerv munkáját **tudományos tanácsadó testület** segíti.

A rendészetért felelős miniszter látja el az atomenergia alkalmazásával összefüggő, a közbiztonság és belső rend biztosítását szolgáló rendészeti és fizikai védelmi feladatokat, a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter a tűzvédelmi, polgári védelmi és nukleárisbaleset-elhárítási feladatokat.

A földügyért felelős miniszter látja el a talaj, az élelmiszerlánc-felügyeletért felelős miniszter látja el a növényzet, az állatok, a növényi és az állati eredetű élelmiszertermékek radioaktivitásának ellenőrzését, szakvéleményezését, továbbá az élelmiszerek nemzetközi forgalmazásához szükséges vizsgálatok elvégzésével és az igazolások kiadásával kapcsolatos feladatokat.

Az építésügyért felelős miniszter végzi az építőanyagok gyártásához felhasznált építőanyagok és egyéb termékek radioaktivitásának ellenőrzését.

A környezetvédelemért felelős miniszter jogszabályban meghatározott módon látja el a levegő, a szárazföldi és a vízi környezet radioaktív szennyezésének ellenőrzését.

A honvédelemért felelős miniszter látja el a honvédelmi ágazaton belül a radioaktív anyagok kezelésének ellenőrzését.

Az oktatásért felelős miniszter gondoskodik arról, hogy a Nemzeti Alaptantervbe beépítésre kerüljön az atomenergia alkalmazásával összefüggő alapvető tudományos, technikai és sugárvédelmi ismeretek oktatási kötelezettsége.

d. *Országos Atomenergia Hivatal*

Az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) az **atomenergia felügyeletéért felelős szerv**, amely jogállását tekintve **kormányhivatal**, felügyeletét a kijelölt miniszter látja el. Az atomenergia-felügyeleti szerv döntéseit felügyeleti jogkörben megváltoztatni vagy megsemmisíteni nem lehet. Az OAH évente jelentést készít a Kormánynak és az Országgyűlésnek az atomenergia hazai alkalmazásának biztonságáról.

Az OAH ellátja a **hatósági feladatokat**, ennek keretében **országos illetékességgel** jár el; figyelemmel kíséri az atomenergia alkalmazása területén a nemzetközi fejlődés általános irányait, a műszaki fejlesztési eredményeket, nemzetközi tapasztalatokat, elvárásokat, valamint a hatáskörébe tartozó jogszabályok érvényesülését. Az OAH megállapításai alapján intézkedéseket kezdeményez, javaslatot tesz a jogszabályok szükség szerinti módosítására, illetve megalkotására, részt vesz az előterjesztések tervezetének közizgatási egyeztetésében.

Az OAH alapvető feladata az atomenergia **biztonságos alkalmazásával**, különösen a nukleáris anyagok és létesítmények biztonságával, a nukleárisbaleset-elhárítással kapcsolatos **hatósági feladatok**, valamint az ezekre vonatkozó tájékoztatási tevékenység összehangolása, illetve ellátása. Az OAH jogosult bármely atomenergiát alkalmazónál ellenőrzést folytatni.

Az OAH az **engedélyezés és az ellenőrzés** útján győződik meg arról, hogy az atomenergia alkalmazása és a nukleáris létesítmények, azok rendszereinek és rendszerelemeinek a műszaki állapota, a nukleáris létesítmények üzemeltetése, valamint az átalakítások végrehajtása megfelel-e a kockázat elfogadható mértéke alapján meghatározott követelményeknek és a hatósági engedélyekben előírtaknak. A nukleáris létesítmények folyamatos hatósági felügyelet alatt állnak. A létesülő és üzemelő nukleáris létesítmények az OAH-nak felügyeleti díjat kötelesek fizetni, amely adók módjára behajtható köztartozásnak minősül.

Szintén az OAH feladata, hogy **tájékoztassa a közvéleményt** az atomenergia alkalmazásának biztonságáról és a nukleáris védettségről, saját tevékenységéről, Balesetelhárítási Szervezetet hozzon létre és feladatkörében együttmű-

ködjön más országok hasonló hatósági feladatokat ellátó szervezeteivel, és velük kétoldalú szakmai megállapodásokat kössön.¹²

3. Az atomerőműre vonatkozó külön szabályok

Atomerőmű létesítéséhez és jogszerű működéséhez az e törvény alapján kiadásra kerülő nukleáris biztonsági hatósági engedélyeken kívül, a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatalnak a villamos energiáról szóló törvény alapján kiadott engedélyei is szükségesek.

Az atomenergia alkalmazására engedély csak akkor adható, ha biztosított a keletkező **radioaktív hulladék és a kiégett üzemanyag biztonságos elhelyezése**, összhangban a tudomány legújabb igazolt eredményeivel, a nemzetközi elvárásokkal, valamint tapasztalatokkal.

Az atomenergia alkalmazója köteles azonnal hatékony intézkedéseket tenni abban az esetben, ha tevékenysége során **rendkívüli esemény következett be**, és a munkavállalókra vagy a lakosságra ható ionizáló sugárzás szintje vagy a radioaktív szennyeződés mértéke, illetve a környezetbe kibocsátott radioaktív anyagok mennyisége meghaladja vagy meghaladhatja a hatóságilag engedélyezett értéket.

4. Az atomkár

Az **atomkárt a nukleáris létesítmény engedélyese köteles megtéríteni**. Atomkárnak minősül az emberélet elvesztése, a személyek testi épségében és egészségében keletkezett minden kár, anyagi kár, az ezekkel együttesen jelentkező környezeti kár ésszerű mértékű helyreállításának költsége, valamint a károk csökkentése vagy elhárítása érdekében ténylegesen végrehajtott, ésszerű és szükséges intézkedéssel kapcsolatosan felmerült költség, amennyiben azokat a nukleáris üzemanyag, a nukleáris létesítményben lévő radioaktív termék, hulladék vagy a nukleáris létesítményből származó, abból kiszállított, vagy oda küldött nukleáris anyag révén a nukleáris létesítményben vagy a szállítás során bekövetkezett rendkívüli esemény okozta.

Az engedélyes a felelősség alól csak a törvényben meghatározott esetekben mentesülhet. Így kimentésnek lehet helye, ha az atomkár a nukleáris létesítmény tevékenységi körén kívül eső, elháríthatatlan külső ok (fegyveres összeütközés, háború, polgárháború, fegyveres felkelés, rendkívüli méretű természeti katasztrófa) által közvetlenül kiváltott nukleáris baleset következménye.

Az engedélyes részben vagy egészben mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a károsultat ért kár részben vagy egészben a károsult súlyosan gondatlan, vagy kifejezetten a kár előidézésére irányuló, szándékos és elháríthatatlan cselekvésének vagy mulasztásának a következménye.

Nem minősül atomkárnak, és az engedélyes a Polgári Törvénykönyv szerint köteles helytállni az olyan kárért, amely a nukleáris létesítmény állagában vagy olyan vagyonban keletkezett, amelyet e nukleáris létesítmény telephelyén a létesítménnyel kapcsolatban használnak.

Az atomkárért való felelősség korlátozása vagy kizárása az ágazati törvényben foglalt kivételektől eltekintve semmis. A törvény meghatározza azt a keretet, amely összességében a az engedélyes felel. Az ezt meghaladó kár tekintetében a Magyar Állam áll helyt. A károsult kártérítési igényét hároméves elévülési határidő alatt érvényesítheti. Az elévülés attól a naptól kezdődik, amelyen a károsult tudomást szerzett, vagy tudomást szerezhetett volna a kár bekövetkeztéről és az ezért felelős engedélyes személyéről. Az ágazati törvény alapján az engedélyest az atomkárokért felelősség a nukleáris baleset bekövetkeztének időpontjától számított tíz évig terheli, amely azonban nem érinti a Polgári Törvénykönyv szerinti felelősségét.

¹² Lásd még http://www.haea.gov.hu/web/v2/portal.nsf/feladatok_hu [2013. 09. 02.]

Önellenőrző kérdések:

1. Milyen főbb elvei vannak az atomenergia alkalmazásának?

Atomenergiát csak oly módon szabad alkalmazni, hogy az ne károsítsa a társadalmilag elfogadható kockázati szinten felül az emberi életet, a jelenlegi és a jövő nemzedékek egészségét, életfeltételeit, a környezetet és az anyagi javakat. Az atomenergia alkalmazása során a biztonságnak minden más szemponttal szemben elsőbbsége van. Az atomenergia alkalmazásának nukleáris biztonsági követelményeit - a tudomány eredményeinek és a nemzetközi tapasztalatoknak a figyelembevételével - rendszeresen felül kell vizsgálni, és korszerűsíteni kell. Az atomenergia biztonságos alkalmazásáért, a biztonsági követelmények betartásáért az atomenergia alkalmazója felelős.

2. Milyen állami szervek vesznek részt az atomenergia szabályozásában és igazgatásában?

Országgyűlés, Kormány, ágazati miniszterek, Országos Atomenergia Hivatal

3. Melyek a Kormány feladatai az atomenergia igazgatásával kapcsolatban?

A Kormány a nemzeti politika céljainak végrehajtását bemutató nemzeti programot fogad el a kiegészített üzemanyag és a radioaktív hulladék kezelésének a keletkezéstől a végleges elhelyezésig tartó valamennyi szakaszára és a nukleáris létesítmény leszerelésére kiterjedően és felügyeli, valamint irányítja az atomenergia biztonságos alkalmazását. Meglévő nukleáris létesítmény tulajdonjogának megszerzéséhez és a használat bármilyen jogcímen való átengedéséhez a Kormány előzetes, elvi hozzájárulása szükséges.

4. Mi az Országos Atomenergia Hivatal jogállása?

Az Országos Atomenergia Hivatal kormányhivatal, amely az atomenergia felügyeletéért felelős szerv, felügyeletét a kijelölt miniszter látja el.

5. Melyek az atomkár megtérítésének a szabályai?

Az atomkárt a nukleáris létesítmény engedélyese köteles megtéríteni. A felelősség korlátozása vagy kizárása az ágazati törvényben foglalt kivételektől eltekintve semmis. Az engedélyes a felelősség alól kizárólag akkor mentesülhet, ha az atomkár a nukleáris létesítmény tevékenységi körén kívül eső, elháríthatatlan külső ok által közvetlenül kiváltott nukleáris baleset következménye. Az engedélyes részben vagy egészben mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a károsultat ért kár részben vagy egészben a károsult súlyosan gondatlan, vagy kifejezetten a kár előidézésére irányuló, szándékos és elháríthatatlan cselekvésének vagy mulasztásának a következménye. Az ágazati törvényben meghatározott összegig a nukleáris létesítmény felel, az ezt meghaladó kár tekintetében a Magyar Állam áll helyt.

Fogalomtár

Lakossági fogyasztó:

a villamos-energia tekintetében az a felhasználó, aki saját háztartása - egy felhasználási helyet képező, lakás céljára használt lakóépület, lakás, üdülő vagy hétvégi ház, továbbá lakossági célra használt garázs - fogyasztása céljára vásárol villamos energiát a villamos energia vételezésére megkötött szerződés alapján, és az így vásárolt villamos energiával nem folytat jövedelemszerzés céljából gazdasági tevékenységet.

Lakossági fogyasztó:

a földgáz-szolgáltatás tekintetében a felhasználó, aki saját háztartása - egy felhasználási helyet képező egy vagy több lakóépület, lakás, üdülő vagy hétvégi ház, továbbá lakossági célra használt garázs - fogyasztása céljára vásárol földgázt földgáz vételezésére megkötött szerződés alapján, és az így vásárolt földgázzal nem folytat jövedelemszerzés céljából gazdasági tevékenységet. Ha a lakóépületben a műszakilag megosztott, önálló lakások száma meghaladja az épületben lévő önálló nem lakás céljára szolgáló helyiségek számát, a felhasználót úgy kell tekinteni, hogy saját háztartás céljára vételez és a vásárolt földgázzal nem folytat jövedelemszerzés céljából gazdasági tevékenységet.

Villamosmű:

az erőmű, az átviteli és az elosztó hálózat.

Rendszerüzemeltető:

a szállítási rendszerüzemeltető, a földgáztárolói engedélyes és a földgázelosztó.

Védendő fogyasztó:

a lakossági fogyasztók azon köre, akik (jogszámban meghatározott szociális helyzetük, vagy valamely egyéb tulajdonságuk alapján) a villamosenergia, illetve földgáz-ellátásban megkülönböztetett feltételek szerint vehetnek részt

Földgáz:

olyan természetes éghető gáz, amely a földkéregben keletkezett, bányászati tevékenység során kerül a felszínre, valamint bármely, a törvény szerint alkalmazott berendezésben környezetvédelmi és műszaki biztonsági szempontból megfelelő módon, biztonságosan felhasználható gázfajta.

Atomerőmű:

olyan energiaátalakító létesítmény, amely nukleáris láncreakció felhasználásával villamos energiát termel.

Atomkár:

az emberélet elvesztése, a személyek testi épségében és egészségében keletkezett minden kár, minden anyagi kár, az ezekkel együttesen jelentkező környezeti kár ésszerű mértékű helyreállításának költsége, valamint a károk csökkentése vagy elhárítása érdekében ténylegesen végrehajtott, ésszerű és szükséges intézkedéssel kapcsolatosan felmerült költség, amennyiben azokat a nukleáris üzemanyag, a nukleáris létesítményben lévő radioaktív termék, hulladék vagy a nukleáris létesítményből származó, abból kiszállított, vagy oda küldött nukleáris anyag révén a nukleáris létesítményben vagy a szállítás során bekövetkezett rendkívüli esemény okozta.

Felhasznált irodalom:

FAZEKAS Marianna: Közigazgatási jog. Különös rész, Osiris, Budapest, 2011.

GYURITA Rita – HAJASNÉ BORSA Dominika – HULKÓ Gábor – TÓTH Tamara: Az iparigazgatás. In Közigazgatási jog. Különös rész, Complex, Budapest, 2013.

SOMOSI Sarolta: Az európai gázpiaci liberalizáció kihívásai és eredményei. Közgazdaságtani Doktori Iskola, Szeged, 2012.

http://doktori.bibl.u-szeged.hu/1607/1/Somosi_%C3%A9rtekez%C3%A9s-2012_v%C3%A9gleges.pdf [2013. 09. 02.]

SUGÁR András: A piacszabályozás elméleti és gyakorlati aspektusai a közszolgálati szektorokban, elsősorban az energiaszektor árszabályozása példáján. Corvinus, Budapest, 2011 http://phd.lib.uni-corvinus.hu/570/1/Sugar_Andras.pdf [2013. 09. 02.]